

З ВЕРШИН І НИЗИН

Збірка «З вершин і низин» — зразок громадянської лірики. Уперше збірку видано 1887 року, 1893 року — перероблене й доповнене видання.

Ідея збірки. Іван Франко вірив в ідею боротьби народу за щасливе майбутнє, закликав до цієї боротьби. У збірці звучить голос гніву й болю, віри й надії.

Зміст збірки. Іван Франко так писав у «Передньому слові» про зміст збірки: «Укладаючи матеріал для цієї книжки, я покинув думку про хронологічний порядок, зовсім не пригожий в книжці так різномасного змісту, котрій, проте, хотілось мені придати яку-таку артистичну суцільність».

Збірка складається із семи великих розділів. Ліричні твори зібрано в перших трьох розділах: «De Profundis», «Профілі і маски», «Сонети». Чотири останні розділи — «Галицькі образки», «Із жидівських мелодій», «Панські жарти» та «Легенди» — містять епічні твори.

Основні мотиви циклів поезій, що входять у розділи збірки. Прологом до збірки став «Гімн» («Вічний революціонер»). Покладений на музику М. Лисенком у 1905 році, цей вірш став справжнім гімном українського національного відродження.

У першому циклі збірки «З вершин і низин», що має назву «Веснянки», ліричні описи природи, весняного пробудження землі співвідносяться з творами, у яких йдеться про пробудження й визволення людського духу.

У циклах «Осінні думи», «Скорбні пісні», «Нічні думи» виявляється багатогранність ліричного героя. У них відчувається смуток, але це смуток сміливої, незламної, високодуховної людини.

Цикл «Профілі і маски» — це автобіографічні замальовки, що вражають задушевністю й ліризмом

У циклі «Сонети» І. Франко звертається до класичних європейських зразків, до їхніх авторів та образів. У циклі «Тюремні сонети» поет говорить про великих мучеників, мужніх героїв, які жили й діяли так, як веліло сумління й підказувало серце, і віддали життя за ідею, за свої погляди. Це Бруно, Пестель, Каракозов, Перовська, Достоевський, Шевченко.

Друге видання збірки «З вершин і низин» стало певним підсумком поетичної творчості І. Франка протягом двадцяти років. Звичайно ж, сюди увійшли не всі написані за цей період твори. Частину їх поет не включив, бо вважав їх недосконалими, частину не ввів через цензурні міркування, бо всю збірку могли заборонити до друку з огляду на окремі твори.

Збірка «З вершин і низин» мала великий громадський резонанс. Вона стала епохальним, найвизначнішим після «Кобзаря» Шевченка літературним явищем, мала

величезне значення для розвитку української поезії. На творах Франка, на його ідеях виховувалися нові покоління митців, адже у Франковій поезії живе віра в людину, в народ, сподівання на світле майбутнє нашої землі.

Окремі твори збірки сучасники переписували й зачували напам'ять, виконували зі сцени й читали друзям.

Франкові належать понад п'ять тисяч літературних і наукових творів. Історія людства знає небагато постатей, рівних нашому Каменяру за різнобічністю таланту й наполегливістю, які гідні титанів епохи Відродження. Випущений друком п'ятдесятитомник вміщує не більше третини творчого доробку митця, отже, ще не одне покоління українців знову й знову відкриватиме для себе Франка.